

Hoofdstuk 32

Waterbeleid, een meerwaarde voor natuur?

Anik Schneiders¹ - Ann Crabbe²

¹ Instituut voor Natuurbehoud - ² UA, Steunpunt Milieubeleidswetenschappen

- ➔ De Europese Kaderrichtlijn water (KRW) verbreedt het draagvlak voor natuur.
- ➔ Het nieuwe instrumentarium van het waterbeleid zoals de afbakeningen van overstromingsgebieden, oeverzones, water-RUP's zal o.a. een permanente buffering en natuurverbinding langs het waterloppennetwerk moeten garanderen.
- ➔ Nieuwe instrumenten van het waterbeleid moeten het instrumentarium van het natuurbeleid aanvullen en moeten ertoe bijdragen dat de doelstellingen van het VEN-IVON en de SBZ kunnen worden gerealiseerd tegen 2015.
- ➔ De invulling van allerlei nieuwe planningsinstrumenten zoals (deel)bekkenbeheerplannen en natuurrichtplannen is een grote uitdaging voor de toekomst.
- ➔ De uitvoering van geïntegreerde plannen voor water en natuur verloopt nog steeds zeer moeizaam.

Dit hoofdstuk behandelt de nieuwe evoluties in het internationale en Vlaamse waterbeleid en de verbanden met het gevoerde natuurbeleid.

De internationale betekenis van natuur in Vlaanderen waaronder de aanduiding van Ramsar-, vogel- en habitatrichtlijngebied concentreert zich voornamelijk in en rond de waterrijke gebieden. In het waterbeleid worden de functies van natuur inzake waterberging en -zuivering stilaan erkend en er gebeurt steeds meer onderzoek naar de werking van het gehele watersysteem. De noodzaak voor meer 'ruimte voor water' wordt steeds meer in overstemming gebracht met meer 'ruimte voor natuur'. Ook in het natuurbeleid is een evolutie merkbaar. De natuurlijke rivierdynamiek krijgt meer aandacht. Naast de klassieke natuurbescherming ontstaan er nieuwe visies die zijn gericht op een ontwikkeling van meer dynamische natuurtypen.

1 Integraal waterbeleid in Europese context

De sleutel tot de integratie van de verschillende beleidsdomeinen is de Europese Kaderrichtlijn water (KRW; EU-richtlijn 2000/60/EG). Deze Kaderrichtlijn omvat in belangrijke mate het water- en natuurbeleid. Ze brengt een hele kentering teweeg in de beleidsdoelen van het waterbeleid. Er wordt steeds uitgegaan van een integrale benadering van de waterproblematiek op stroomgebiedniveau. Terwijl vroeger de menselijke gebruiksfuncties centraal stonden is het uitgangspunt van deze richtlijn het behoud, bescherming en herstel van de 'natuurlijke levensgemeenschappen' in alle oppervlaktewateren. Hiervoor formuleert de KRW zeer gedetailleerde voorwaarden en een strikt tijdschema. Daarmee is ze één van de meest natuurgerichte Europese richtlijnen ooit. De hoofddoelstelling is het ecologische herstel van watersystemen. Het herstel van de waterkwaliteit en ook van de hydromorfologie is gericht op het bereiken van biotische doelstellingen in de aquatische systemen. Het waterkwantiteitsluik is nauwelijks uitgewerkt. De afzwakking van de gevolgen van overstromingen en verdroging is opgenomen in de uitgangspunten, alsook de doelstellingen voor het behoud van hydromorfologische kenmerken en moerasgebieden.

Zowel de bepaling en de beschrijving van de ecologische kwaliteitsdoelen voor oppervlaktewateren en de chemische kwaliteitsdoelen voor grondwater, als de methoden om ze te monitoren en te evalueren zijn zeer gedetailleerd uitgewerkt. De doelstellingen verplichten alle lidstaten een verregaande hervorming door te voeren van de kwaliteitsmeetnetten en de daaraan gekoppelde maatregelenprogramma's. De KRW legt ook een zeer strikt tijdschema en internationale samenwerking op. In 2015 zullen alle oppervlaktewateren de goede ecologische kwaliteit moeten bereiken. En, de lat ligt hoog. Een goede ecologische kwaliteit wordt slechts bereikt als: "De waarden van de biologische kwaliteitselementen voor het type oppervlaktewaterlichaam slechts een geringe mate van verstoring vertonen ten gevolge van menselijke activiteiten zodat ze slechts licht afwijken van wat normaal is voor het type oppervlaktewaterlichaam in onverstoorde staat" (EU, 2000/60/EG).

Naast de goede ecologische kwaliteit moeten oppervlaktewateren ook een goede chemische kwaliteit behalen. Over de kwaliteit van de waterbodem wordt niets vermeld. Grondwaterlichamen moeten minstens een goede chemische en een goede kwantitatieve toestand bereiken. Dit wil zeggen dat slechts een beperkte onttrekking is toegelaten - in evenwicht met de aanvulling. Ook de milieudoelstellingen voor de oppervlaktewateren en de begeleidende terrestrische systemen, zoals kwel- en moerasgebieden, mogen niet in gevaar komen. Terwijl de bescherming en het herstel van kwel- en moerasgebieden ondubbelzinnig in de doelstellingen zijn opgenomen, wordt de uitwerking ervan volledig overgelaten aan de lidstaten. Het waterbeleid levert in deze gebieden wel een belangrijk aanknopingspunt voor de realisatie van het ecologisch netwerk voor natuur.

De KRW zet een belangrijke stap naar de integratie met regelgeving over beschermde gebieden. Naast drinkwater- en recreatiegebieden ligt de nadruk vooral op de bescherming van de natuur. Er moet op worden toegezien dat de doelstellingen inzake Ramsar, vogel- en habitatrichtlijngebieden worden bereikt. Moeras- en kwelgebieden die tot deze gebieden behoren, worden opgevolgd. Er moet een specifieke monitoring en rapportering worden opgezet voor de beschermde gebieden. De analyses en beoordelingen moeten in december 2004 zijn uitgevoerd. De eerste toetsing volgt in december 2013 en vervolgens is er een toetsing om de 6 jaar. Er zal dus zesjaarlijks een overzicht beschikbaar zijn op Europese schaal over de naleving van de bescherming van heel wat soorten en habitats van internationaal belang. Dit maakt de KRW tot één van de belangrijkste, internationale monitorings- en rapporteringsverplichtingen over ecologische kwaliteitsdoelstellingen voor waterrijke gebieden (van internationaal belang) in Europa.

2 Integraal waterbeleid in Vlaanderen

De KRW moet in 2003 worden vertaald in een lokale (Vlaamse of Belgische) wetgeving. De eerste stap naar de implementatie van de KRW in Vlaanderen is het Ontwerp van decreet Integraal Waterbeleid (DIWB). Het DIWB is principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering op 7 februari 2003. Dit kaderdecreet neemt de algemene, sterk ecologisch georiënteerde doelstellingen van de KRW over en vult ze aan met een algemene doelstelling over integraal waterbeleid. Bij de formulering van deze doelstelling wordt gezocht naar een goede afstemming met de uitgangspunten in het DABM (decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid). Verder schetst dit kaderdecreet voor-

al de nieuwe structuren voor de opmaak van de waterbeleidsplannen op de verschillende schaalniveaus. Voor sommige onderdelen gaat het Vlaamse engagement verder dan het Europese. Zo worden de beschermde gebieden ruimer geïnterpreteerd. Naast de internationale beschermingszones worden ook paaiplassen langs waterlopen, waterrijke (Vlaamse) natuurgebieden, natuurreservaten, groen- en parkgebieden, de VEN/IVON afbakening, nutriëntgevoelige gebieden, enz. opgenomen in de lijst van beschermde gebieden. Naast kwaliteitsdoelstellingen voor oppervlaktewateren moet de Vlaamse regering ook milieukwaliteitsnormen voor waterbodems en milieukwaliteitsnormen uitwerken.

Het DIWB geeft aan hoe Vlaanderen de integrale waterbeleidsplannen zal opmaken en gaat daarbij vooral in op de organisatorische aspecten voor de horizontale en verticale integratie van het waterbeleid [233]. Het stroomgebieds- en bekkenbeheerplan moet een geïntegreerde visie weergeven met kwaliteits- en kwantiteitsdoelstellingen. Het plan moet ook de mogelijkheden aangeven om deze doelstellingen te realiseren. Verder moet worden beschreven welke initiatieven moeten worden genomen door het ruimtelijk beleid en het milieubeleid. Bijvoorbeeld: welke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) zouden moeten worden opgemaakt vanuit de visie op het watersysteem. Alleen voor 'gewichtige' redenen kunnen uitzonderingen worden toegestaan. Van vergunningsplichtige activiteiten moeten de risico's op nieuwe ingrepen in het watersysteem worden beperkt via de 'watertoets'. Om bijvoorbeeld een vergunning te krijgen voor een bebouwing of een verkaveling moet de 'watertoets' nagaan wat de mogelijke effecten hiervan zijn op de waterkwantiteit en -kwaliteit. Hierdoor zal de vergunningverlenende overheid, meer dan in het verleden, over de nodige gegevens beschikken om een vergunning af te leveren, te weigeren of voorwaarden op te leggen. De opmaak van (water)RUP's op de verschillende beleidsniveaus en de watertoets zijn belangrijke stappen om het waterbeheer beter te integreren in o.a. het ruimtelijk beleid.

De oeverzones langs de oppervlaktewateren dragen niet alleen bij tot de globale natuurwaarde en de migratie van soorten, ze spelen ook een belangrijke rol in de bestrijding van erosie en diffuse verontreiniging. De oeverzone moet volgens het DIWB worden afgebakend. Om te ontsnappen aan de versnipperde randvoorwaarden langs de waterloop kunnen er door de Vlaamse regering een aantal minimum geldende erfdienstbaarheden worden opgelegd voor de oeverzones. Er worden ook mogelijkheden voorzien om gronden in overstromingszones af te bakken en te verwerven. Dit moet mogelijkheden scheppen voor meer 'ruimte voor water'. De koppeling van meer 'ruimte voor water' aan meer 'ruimte voor natuur' wordt o.a. gerealiseerd door de verplichte opmaak van een register van

beschermde gebieden. Dit zorgt voor een goede afstemming met de afbakening van de Speciale Beschermingszones, het VEN en IVON. Oeverzones zullen slechts voor een klein percentage binnen de beschermde gebieden vallen. Het waterbeleid zal in de toekomst zeker een belangrijke rol spelen bij de realisering van de nodige verbindingsgebieden en buffergebieden voor het ecologisch netwerk.

Ook organisatorisch tracht het decreet de versnippering zoveel mogelijk tegen te gaan. Tot op het lokale niveau wordt een hydrografisch gerichte benadering voorzien, gekoppeld aan een grondige reorganisatie van de Polders en Wateringen. Deze benadering maakt het mogelijk om in de toekomst af te stappen van de opsplitsing in waterloopcategorieën. De opsplitsing bevaarbaar/onbevaarbaar zal echter blijven bestaan en worden bewaakt door verschillende ministers. Het deelbekkenbeheerplan is het meest concrete en gedetailleerde planniveau. Op basis van dit plan zijn er al een aantal samenwerkingsverbanden afgesloten tussen provincies en gemeenten onder de vorm van een 'Duurzaam Lokaal Waterplan' (DULO). Op een hoger schaalniveau worden de resultaten geïntegreerd in een bekkenbeheerplan (BBP), een stroomgebieds- en tenslotte een stroomgebiedsdistrictbeheerplan dat veel algemener is en een internationale visie heeft. Voor dit laatste plan is er een gestructureerd grensoverschrijdend overleg gepland in het nieuwe Maas- en Scheldeverdrag (ondertekend op 3/12/2002). Beide verdragen hebben tot doel het integraal waterbeleid na te streven op het niveau van het internationaal stroomgebiedsdistrict en dit in uitvoering van de KRW. Om de integratie van beide plannen op Vlaams niveau te bestendigen en een integrale visie te verzekeren, wordt aanvullend een waterbeleidsnota uitgewerkt als sturend document.

Tenslotte zijn er nog heel wat inhoudelijke conflicten met oude wetgevingen die moeten worden overbrugd. Zo is er een dringende inhoudelijke vernieuwing van de uitvoerende wetgeving (Wet op onbevaarbare waterlopen en Polders en Wateringen) vereist. Zo zijn de uitgangspunten van de Wet onbevaarbare waterlopen in strijd met de KRW en het DIWB. Er zullen, nog heel wat uitvoeringsbesluiten en opvolgdecreten moeten worden goedgekeurd om de implementatie te regelen en te operationaliseren. In de eerste plaats zal worden gewerkt aan een Vervolgdecreet dat zoveel mogelijk sectorale regels uit wetten en decreten zal bijsturen.

Om aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn over de hervorming van kwaliteitsdoelstellingen en meetnetten te voldoen, wordt er niet gewacht op de nodige juridische onderbouwing. Er zijn nu al verscheidene werkgroepen opgericht en er worden diverse nieuwe beoordelingsmethoden uitgewerkt en uitgetest op Vlaams en internationaal niveau.

3 Duurzame ontwikkeling: haalbaar in de praktijk?

Tabel 32.1 zet de belangrijkste kaders en instrumenten voor water- en natuurbeleid naast elkaar. De tabel geeft duidelijk aan waar er voor welke natuurdoeleinden naar een horizontale afstemming moet worden gezocht. De algemene doelstellingen van het water- en natuurbeleid zijn de laatste jaren goed uitgewerkt en beter op elkaar afgestemd. Er zijn ondertussen ook heel wat instrumenten beschikbaar om de doelstellingen van het water- en natuurbeleid in concrete plannen te vertalen. De doeltreffendheid van het instrumentarium moet nog worden getest in pilootprojecten. Voor sommige gebieden zijn gebiedsgerichte doelstellingen geformuleerd. Deze zijn meestal niet juridisch bekrachtigd en de afstemming tussen water- en natuurbeleid is vaak nog niet gebeurd. Zo is het verband tussen de bekkenbeheerplannen en de natuurrichtplannen - als concrete invulling van natuurdoelstellingen in VEN- en SBZ-gebieden - nog erg onduidelijk. Hoe beide planniveaus op elkaar zullen worden afgestemd blijft een vraag. De plannen worden opgesteld door andere administraties waardoor de samenhang verloren dreigt te gaan. Het zetelen in elkaars 'projectteam' is essentieel, maar leidt in de praktijk slechts tot een beperkte afstemming.

Nog moeilijker is de stap van de plannen naar de uitvoering. De samenhang van het watersysteem is zeer moeilijk te vertalen in een concreet plan met een coherente gebiedsgerichte visie op het multifunctioneel gebruik die realiseerbaar is op het terrein. Zelfs bij een goed onderbouwd plan zoals de 'Levende Grensmaas', waarin water- en natuurbeleidsdoelstellingen samen in één plan vervat zitten, blijkt de uitvoering bijzonder langzaam te verlopen (zie hoofdstuk 15 Grensmaas). Ook in deelbekkens waar natuur een hoofdfunctie heeft zoals in de Zwarte Beek, blijkt het bijzonder moeilijk om duidelijk aantoonbare knelpunten (bv. het intensief agrarisch gebruik in het brongebied) op te lossen of om de verworven beschermingsstatuten te handhaven. Het behalen van doelstellingen 'binnen' natuurgebieden kan alleen als er ook doelstellingen en beperkingen 'buiten' die gebieden kunnen worden opgelegd en omgekeerd. Beekvalleien hebben nooit over de volledige lengte een beschermd statuut zodat de natuurdoelstellingen in stroomafwaarts gelegen delen moeilijk haalbaar zijn. Instrumenten voor buffering zijn essentieel voor deze beekvalleien. In de stroomopwaartse gebieden moeten de natuurdoelstellingen niet worden gerealiseerd als dit maatschappelijk en/of inhoudelijk niet mogelijk is. Er moet wel voor voldoende buffering worden gezorgd zodat er benedenstrooms geen onaanvaardbare negatieve invloeden zijn van bovenstroomse gebieden. Het blijft bijzonder moeilijk om in de praktijk duurzame oplossingen te realiseren en andere sectoren voldoende rekening te laten

Tabel 32.1: Overzicht van de belangrijkste verbanden tussen water-/natuurbeleid die bijdragen tot natuurherstel.

facet	Water	Internationaal	Natuur	Internationaal
Schaal	Vlaanderen	KRW	Vlaanderen	SBZ
Juridische basis	Decreet IWB		Natuurdecreet	
Doelstelling				
Hoofddoelstelling	Stand-still principe garanderen			
Natuur	Behalen goede ecologische kwaliteit	Behalen goede ecologische kwaliteit (tegen 2015) Behoud SBZ	Beschermen soorten en habitats	Beschermen soorten en habitats
Operationele doelstellingen	/	Invoeren ecologische normstelling	Soortbeschermingsplannen	Invoeren beschermingslijsten
	Organisatie IWB conform KRW	Organisatie stroomgebiedsgericht IWB	Afbakening VEN/IVON Afbakening SBZ	Afbakening Europees netwerk: Natura 2000
Beleidsplanning				
Algemene Visievorming	Ontwikkelen typologie, ecologische referentiekaders en beoordelingssystemen	Ontwikkelen en intercalibreren Europese typologie, monitoring- en evaluatiesystemen	Ontwikkelen natuurtypologie Vlaanderen + link Natura 2000	Beschrijven natuurtypologie t.b.v. Natura 2000
Instrumenten ruimtelijke bescherming	Aanduiding gebieden met bijzondere bescherming Watertoets Afbakening en verwerving oeverzones Afbakening en verwerving overstromingsgronden	Goedkeuring lijst van gebieden met bijzondere bescherming	Aanduiding HRG, VRG, RAMSAR Aanduiding VEN/IVON Aanduiding reservaten	Goedkeuring lijst SBZ
Instrumenten organisatie en concrete visievorming en planning	Opmaak BBP* Opmaak DULO's	Opmaak SGBP	Opmaak NRP & NIP Opmaak beheerplannen reservaten Voorbereiden groene RUP	Opmaak NRP
Beleidsuitvoering				
	Uitvoeren waterzuiveringsprogramma's Uitvoeren Maatregelenprogramma's BBP Uitvoeren DULO's		Uitvoeren van de NRP & NIP Uitvoeren beheerplannen van de reservaten Beheerovereenkomsten	
Beleidsvaluatie				
	6-jaarlijks rapportering ecologische kwaliteitsscores en SBZ	Samenvatting in SGBP Juridische opvolging inbreuken	Monitoring reservaten, NIP Monitoring SBZ	Juridische opvolgen inbreuken SBZ

Legende:

SBZ: Speciale Beschermingszones (vogel- en habitatrictlijngebieden); HRG: Habitatrictlijngebied; VRG: Vogelrichtlijngebied
IWB: Integraal Waterbeleid; BBP: Bekkenbeheersplan; SGBP: Stroomgebiedbeheerplan; DULO: DUurzaam LOKaal waterplan
NRP: NatuurRichtPlan; NIP: NatuurInrichtingsPlan.

* = de waterzuiveringsprogramma's en saneringsprogramma's voor waterbodems dienen in de toekomst integraal deel uit te maken van de BBP.

houden met de randvoorwaarden van milieu en natuur. Waterbeheerders houden meestal wel rekening met de verschillende bestemmingen. Conform het Natuurdecreet worden, in trajecten die gelegen zijn in 'groene bestemmingen', onderhoudswerken en infrastructuurwerken zoveel mogelijk vermeden en verschoven naar landbouwgebieden of verstedelijkte gebieden. Toch tonen problemen op het terrein - zoals de verdieping van de Zwarte Beek - dat het draagvlak voor natuur nog niet overal aanwezig is (zie Focus Zwarte Beek).

Zoals besproken in het hoofdstuk 13 Valleigebieden, is het zeer belangrijk dat projecten over visievorming worden

geconcretiseerd in een stappenplan. Dit plan moet de binding met beheer-, inrichtingsplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen duidelijk maken en de taakstelling van de verschillende overheden en administraties verduidelijken. Zowel de voorbeelden van de grote rivieren als het voorbeeld van de Zwarte Beek tonen aan dat de natuurwaarden in valleigebieden alleen kunnen worden beschermd als het gebied een beschermend statuut krijgt voor natuur. Ook hier moeten bufferzones voor meer continuïteit zorgen. De realisatie van natuurdoelstellingen moet dan ook voor een groot deel verlopen via ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) of door een afbakening als natuur- of bosreservaat. Een visie op een groter gebied met een multi-

functioneel gebruik, waarbij gebiedsgerichte beperkingen worden opgelegd, blijft moeilijk haalbaar. Het grondwaterpeil in de valleigebieden verhogen, brongebieden integraal beschermen en diffuse verontreiniging tegengaan blijven zwakke schakels in het water- en natuurbeleid. Hopelijk kunnen nieuwe instrumenten hiervoor een oplossing bieden. Alleen voor de relatie tussen waterberging en natuur ontstaat er, door de overstromingsproblematiek, stilaan een

maatschappelijk en politiek draagvlak. De realisatie van het overstromingsgebied langs de Dijle stroomopwaarts Leuven is daar een duidelijk voorbeeld van. Gezien de verontreinigingsproblematiek van waterbodems en baggergronden is het belangrijk om bij de afstemming voldoende rekening te houden met de kwaliteitsaspecten (zie hoofdstuk 22 Verontreiniging).

Tabel 32.2: Samenvatting van een aantal knelpunten en aanbevelingen grenzend aan het natuur- en waterbeleid.

Doelstellingen	
<ul style="list-style-type: none"> ○ De klassieke benadering van natuurbescherming (cfr. vogel- en habitatrictlijngebieden) is soms moeilijk in overeenstemming te brengen met de meer 'dynamische' doelstellingen die in functie van successie en beheer of in functie van een natuurlijke rivierdynamiek worden opgesteld. ○ Het maken van concrete keuzes voor natuur binnen een stroomgebied is zeer moeilijk, aangezien het heel wat gevolgen heeft voor het beheer en voor de inzet van geld en middelen op langere termijn. ○ De KRW en het nieuwe DIWB zorgen voor een betere afstemming van de doelstellingen in het water- en natuurbeleid. 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ De doelstellingen binnen SBZ zouden niet uitgedrukt moeten worden in het strikt behalen van oppervlakten van biotopen of aantallen van soorten. ➔ Flexibele doelstellingen in functie van mogelijkheden van beheer moet mogelijk zijn. ➔ De ecologische kwaliteitsdoelstellingen voor oppervlaktewatertypen enerzijds en natuurtypen anderzijds moeten zo snel mogelijk concreet ingevuld en op elkaar afgestemd worden.
Beleidsplanning	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Harde randvoorwaarden beperken zeer sterk de mogelijkheden voor natuur op grotere schaal. ○ Uitvoering op het terrein beperkt zich vaak tot gebieden waar andere knelpunten zoals wateroverlast optreden en waar natuur ook voordeel bij heeft. 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Natuurbeleid weegt op zich niet zwaar genoeg door voor beleidsverantwoordelijken (en hun achterban). ➔ Vanuit het waterbeheer wordt nog te weinig actief gewerkt aan het ecologisch herstel van waterlopen. Ecologische doelstellingen worden wel mee opgenomen in bestaande projecten maar ze zijn niet het uitgangspunt.
Het blijft zeer moeilijk om	➔ De wetgeving op de onbevaarbare waterlopen, die geen houvast biedt aan de waterbeheerder om oeverzones mee te beschermen en beheren dient grondig aangepast te worden.
<ul style="list-style-type: none"> ○ een waterloop over langere trajecten te beschermen. ○ kwelzones langs de rivieren te beschermen ○ diffuse verontreiniging tegen te gaan ○ erosie-sedimentatieproblematiek op bekkenniveau aan te pakken 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Bij de afbakening van VEN/IVON dient dringend gezocht te worden naar een beter instrumentarium om de volledige waterloop en de vallei te beschermen. ➔ Pilotprojecten opzetten om de haalbaarheid, efficiëntie en afstemming van het huidige instrumentarium voor water en natuur uit te testen is een grote prioriteit.
De KRW en het nieuwe DIWB zorgen voor een uitgebreider instrumentarium om dergelijke knelpunten op te lossen.	➔ Ondoeltreffendheid van internationale en nationale beschermingsmaatregelen.
<ul style="list-style-type: none"> ○ Indien SBZ niet bijkomend beschermd worden door natuurgebied of natuurreservaat dan is bescherming van soorten en habitats moeilijk te realiseren. ○ De KRW en het DIWB zullen door de rapporteringsplicht voor SBZ de evoluties in soorten en habitats beter in kaart brengen. 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ De KRW brengt de problematiek duidelijker in kaart maar draagt niet direct bij tot oplossingen.
<ul style="list-style-type: none"> ○ De samenhang van het watersysteem is zeer moeilijk te vertalen in een concreet plan met een coherente gebiedsgerichte visie op het multifunctioneel gebruik die effectief realiseerbaar is op het terrein. ○ In de ecosysteemvisies wordt visie voornamelijk opgebouwd vanuit ecologisch oogpunt. Afstemming met visies van andere beleidssectoren (wonen, industrie, landbouw,...) is er nog niet. 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Nood aan een visie die al die verschillende aspecten behandelt en die gekoppeld is aan een concreet stappenplan tot en met de uitvoering en de opvolging op het terrein en met de aanduiding van de verantwoordelijkheden. ➔ Een horizontale en verticale afstemming en taakverdeling tussen de plannen in de verschillende beleidsdomeinen is een essentiële maar moeilijke opdracht.
Beleidsuitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Het is in de praktijk, gezien de complexiteit van het landgebruik, zeer moeilijk om voor natuur een goed peilbeheer uit te voeren. Vermattingsprojecten stuiten op heel wat weerstand. 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Maatschappelijk overleg ontbreekt in een aantal natuurprojecten en dat geeft aanleiding tot falende beleidsuitvoering. ➔ De bekenraden zouden in de toekomst het maatschappelijk overleg moeten stimuleren. ➔ Ook binnen de DULO's, het planniveau dat het dichtst bij de bevolking staat, moet het maatschappelijk overleg gestimuleerd worden.
Beleidsvaluatie	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Het instrumentarium voor het vernieuwde waterbeleid is nog in volle ontwikkeling. Hierdoor is het momenteel onmogelijk om reeds een evaluatie uit te voeren. 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Het uitbouwen van monitoring over beleidseffecten is essentieel om in de toekomst een aantal instrumenten op schaal Vlaanderen te kunnen uitbouwen en inzetten.

4 Conclusies

Om de huidige afstemming van de verschillende instrumenten weer te geven, zijn ze getoetst voor het bekken van de Zwarte Beek (zie Focus De Zwarte Beek). Enerzijds omdat er voor dit gebied al heel wat studies zijn uitgewerkt. Anderzijds omdat er nog zeer veel natuurwaarden aanwezig zijn en omdat het gebied zeer diverse beschermingsstatuten heeft. Er worden, in vergelijking met andere deelbekkens, minder conflicten verwacht voor de realisatie van natuurdoelstellingen en het afstemmen van multifunctioneel gebruik. In de praktijk blijven echter een aantal knelpunten aanwezig.

Op basis van de analyse van het bekken van de Zwarte Beek en op basis van de resultaten uit de hoofdstukken Oppervlaktewateren, Grensmaas en Zeeschelde is een tabel opgemaakt met een aantal knelpunten en beleidsaanbevelingen op de grens van water- en natuurbeleid (zie tabel 32.2).

5 Kennis

- Het onderzoek moet zich de volgende jaren concentreren op de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn water. De uitbouw van 'integrale' (deel)bekkenbeheerplannen, de uitbouw van efficiënte maatregelenprogramma's en de uitbouw van geïntegreerde meetnetten zijn daarbij zeer belangrijk.
- Men moet onderzoek naar de werking van de watersystemen blijven stimuleren in functie van kwaliteits- en kwantiteitsdoelen.
- Er is dringend behoefte aan onderzoek naar de doeltreffendheid van nieuwe planningsinstrumenten.

Lectoren

Ann Carette – LIN, afdeling Juridische Dienstverlening
Karin De Roo – Dienst Ruimtelijke Ordening, Stadsbestuur Sint-Niklaas
Peter De Smedt – Provincie Antwerpen, Dienst Waterbeleid
Peter De Smedt, Frank Maes – RUG, Faculteit Rechtsgeleerdheid
Koen Martens – AMINAL, afdeling Water
Katia Nagels – AMINAL, afdeling Natuur
Barbara Tieleman – Vlaamse Milieumaatschappij, MIRA
Rudi Verheyen – UA, Departement Biologie

